

גליון תשעב + עדש"ק פרשת ויקרא

לכראת עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

נפש כי תחטא – ביאור ברש"י

נרבה לפני חובה?

”אחד המרבה ואחד הממעיט” בקרבנות

אמירת קדיש באור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

לקראת שבת

”קדישים המהווים סולם לאומרם וצינור לשומעם”

בחורף תרס"ו הי' כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב נ"ע] ואני, ביום ההילולא של כ"ק רבנו הגדול [־אדמו"ר הזקן, בעל התניא והשלחן-ערוך], כ"ד טבת, במוסקבה,

והיו צריכים למנין לתפלת המנחה, ובחורף שהוא יום קצר – וגם כידוע אופן הישיבה אז במוסקבה הי' על ידי אישורים מיוחדים, וכל איש יהודי הי' צריך לשמור את עצמו בלכתו ברחוב שלא יכירו בו, פן יכולע לו כנודע – עלה זאת בכבודת גדולה להתקבץ יחד ובפרט לשעה קבועה,

ואמר אז כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב נ"ע]: "לו ידעו גודל הענין של ה"אמן" מקדיש זה, כמה ברכה והצלחה הוא מביא לנפש-רוח-גשמה-חי-יחידה, ברוחניות ובגשמיות, בבני, חיי ומזוני לדורי דורות, היו באים כמה וכמה מנינים".

ואחר כך החלו להתקבץ אחד לאחד.

כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב נ"ע] הי' זהיר בתפלה בזמנה ובפרט בתפלת המנחה, – ובכן כבר התפלל מנחה – והמשלים להמנין בא החסיד ר' ברוך שלום הכהן ז"ל רודנער, והתפללו מנחה,

ואמר כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב נ"ע]:

"יש קדישים שהם בשביל הנפטר, ויש קדישים שהם תועלת לאומרם, ויש שלהאומרו הוא סולם ולהשומע הוא צנור, ראשי התיבות הראשונות בקדיש הם – יוש"ר, שתהא נא ה"המשכה" ביושר בטוב הנראה והנגלה".

(תרגום מלקוסי דיבורים ח"א עמ' מ, א ואילך - לקוסי דיבורים ח"א המתורגם עמ' 56)

קירוב הבאים לוֹמר קדיש

תלמידי ידידי הרב . . כותב לי אודות עבודתו הכי נעלית עם [יהודים הבאים לבית הכנסת] האומרים קדיש לקרבם בהתעוררות פנימית ולחנכם בשמירת המצות ולכל לראש בהנחת תפילין, הנה יישר חילו וכידוע המאמר שכאשר הראש – תפילין של ראש, והלב – התפילין של יד הינם "בריאים" אזי כל האברים הינם בריאים. יתחזק בעבודתו ויצליחו השי"ת.

(אגרות קודש ח"י עמ' קעד)

פתח דבר

בעזה"י"ת.

לקראת שבת קודש פרשת ויקרא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס '**לְקִרְאָת שַׁבָּת'** (גליין תשעב), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת לְמוֹדַעִי, שְׂבִדְרָךְ כִּלָּף לֹא הוּכָאז הַבִּיאורִים כִּפִּי שְׁנאַמְרוּ, וְאִף עוֹבְדוּ מַחֲדָשׁ וְנִעְרְכוּ ע"י חֲבֵרֵי הַמַּעֲרֵכַת, וְלַפְעָמַיִם בַּעַת הַעֵיכוּד הוֹשַׁמַּט רִיבּוֹי הַשְׁקו"ט בִּפְרָטִי הָעֲנִינִים וְהִרְחַבְתָּם עִם הַמְקוּרוֹת כִּפִּי שֶׁהֵם מוֹפִיעִים בַּמְקוֹרֶם [וּבִפְרָט, בַּמְדוּר "חִידוּשֵׁי סוּגִיּוֹת", שְׁמוֹפִיעִים כֹּאן רַק עִיקְרֵי הַדְּבָרִים], וַיֵּשׁ לְהִיפֹךְ, אֲשֶׁר הַבִּיאורִים נִאֲמְרוּ בְּקִיצוֹר וּכְאֵן הוֹרַחְנוּ וְנִתְבָּאֲרוּ יוֹתֵר ע"פ הַמְבּוֹאֵר בַּמְקוֹמוֹת אַחֲרִים בַּתּוֹרַת רִבִּינוּ. וּפְשׁוּט שְׁמַעוּמָק הַמוֹשָׁג וְקוֹצֵר דַּעַת הַעוֹרְכִים יִתְכַּן שִׁימְצָאוּ טַעוּיּוֹת וְכוּ"ב, וְהֵם עַל אַחֲרִיּוֹת הַמַּעֲרֵכַת בִּלְבָד, וְשִׁנְאוֹת מִי יִבִּין.

וְעַל כֵּן פְּשׁוּט שְׁמִי שִׁבִּידוֹ הֵעֵרָה אֹז שְׁמַתְקֶשָׁה בַּהֲבֵנַת הַבִּיאורִים, מוֹטֵב שִׁיעִיין בַּמְקוּרֵי הַדְּבָרִים (כִּפִּי שְׁנַסְמָנוּ בַּתּוֹכֵן הָעֲנִינִים), וַיִּמְצָא טוֹב, וַיּוֹכֵל לַעֲמּוֹד בַּעֲצָמוּ עַל אֲמִיתַת הַדְּבָרִים.

◇ ◇ ◇

וַיֵּה"ר שְׁנוּכָה לְקִיּוֹם הֵיעוֹד "כִּי מִלֹּאֵה הָאָרֶץ דַּעָה אֵת ה'", וְנוֹכָה לִשְׁמוֹעַ תּוֹרָה חֲדָשָׁה, תּוֹרָה חֲדָשָׁה מֵאֵתִי תְצֹא, בַּמַּהֲרָה בִּימִינוּ וְתִיכֹף וּמִיד מִמֶּשׁ.

בברכת שכתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקרא אני דודש.....

"כי תחטא" ו"מעל בה" – תרווייהו למה לי?

מדוע נאמר "מעל בה" אם מדובר במישהו שכיחש בעמיתו? / מדוע כותב רש"י "ואינו רוצה" ולא "אינו רוצה" ככתורת כהנים? / ביאור דברי רש"י על "נפש כי תחטא"

(ע"פ לקוסי שיחות ח"ז עמ' 1 ואילך)

פְּנִינִים פניונים וביאורים קצרים.....
ה. נדבכה לפני חוכה? (ע"פ לקוסי שיחות ח"ז עמ' 9 ואילך)

אדם הראשון כמושל בכיפה (ע"פ לקוסי שיחות ח"ב עמ' 8 ואילך)

יינה של תודה.....
קירוב לה' בדברים "רכים" או "קשים כגידין"?

כפרת מזיד – עבודת "זכר", וכפרת שוגג – עבודת "נקבה" / אופני עבודת הקרבן – להתבונן בזה שראוי לו להשרף או בזה שנפשו קשורה להשי"ת / אם עווננו חמור יותר מדוע די לו בעבודת "נקבה"?

(ע"פ לקוסי שיחות חל"ב עמ' 31 ואילך)

פְּנִינִים דדוש ואגדה.....
בין "א" של "ויקרא" ל"א" של "דברי הימים" (ע"פ שיחות קודש תשמ"א ח"ב עמ' 801)

לשון חיבה – למה כאן? (ע"פ לקוסי שיחות ח"ז עמ' 14 ואילך)

חידושי סוגיות.....
"אחד המרבה ואחד הממעיט" בקרבנות

ידון אימתי נאמר הא ד"הממעיט" שוה במצוותו ל"מרבה", ויוכיח דחיוב קרבן מן המובחר אינו ענין לריבוי ומיעוט בכמות

(ע"פ לקוסי שיחות ח"י"ב עמ' 101 ואילך)

תורת חיים.....
העדר פעולת ועשיית האדם – בהשגחה פרטית?!

דרכי החסידות.....
מעלת אמירת קדיש

המדרש מודפס לזכות
הרה"ח משה וונגער
לראה שחיו בייטלמאן
לחיים מאשרים בכל
בנשמות וברוחניות
במחלקת התורה

המדרש מודפס
לעילוי נשמות
האשה החשובה מרת
רוחמה ח' פרומא ע"ה
בת יב"חט"א ר' דוב
ביטריצקין
ולזכות משפחתה שחיו
במחלקת התורה

ביאורים בפשוטו של מקרא

מעלת אמירת קדיש

בתפלתם לעילוי נשמת אבותיהם ואבות אבותיהם, הנה בזה הם גורמים נחת רוח לנשמות העולות, ואשר בגלל זאת
הנה נשמות אבותיהם ואבות אבותיהם מעוררים רחמים בעד יוצאי חלציהם

העלאה והמשכה בקדיש

...ענין פנימי [שישנו] באמירת קדיש דרבנן קודם התפלה מה שכולל ב' ענינים. הא' שנוגע
למתפללים] ביום היארצייט ול"ע לאבלים ר"ל. והב' שזה נוגע להנשמות של הנפטרים אשר
לזכותם ולעילוי מתפללים.

דהנה קדיש הוא עמוד המחבר, ויש בו העלאה והמשכה. והוא דבקדיש זה שקודם התפלה
יש בו כוונות דהתעוררות רחמים, בנוגע לעילוי הנשמות עצמן העולות ע"י תפלת בניהם ובני
בניהם יחיו, כמבואר ענין זה בארוכה במ"א, דכל דבר טוב, בהידור מצוה בכלל ובעניני צדקה
ושמירת התפלה בפרט, זהו עילוי לנשמותיהם של האבות, אשר גודל עלייתם הוא ע"י תפלת
בניהם ויוצאי חלציהם, או רעיו וידידי העוסקים במצות ותלמוד תורה בשבילם כנודע.

וזהו "וקדושים בכל יום יהללוך סלה", ד"קדושים" הם הנשמות שהיו בגוף ונסתלקו ועלו
למעלה, הנה "יהללוך" הוא העילוי שלהם מדרגא לדרגא עד רום המעלות דזהו "סלה" – שהוא
עילוי שאין לו סוף, הוא ע"י התפלה, דבכל תפלה ותפלה מג' תפלות דשחרית מנחה וערבית
הוא עילוי חדש.

וכן הוא בנוגע להמתפללים עצמם אשר בתפלתם לעילוי נשמת אבותיהם ואבות אבותיהם,
הנה בזה הם גורמים נחת רוח לנשמות העולות, ואשר בגלל זאת הנה נשמות אבותיהם ואבות
אבותיהם מעוררים רחמים בעד יוצאי חלציהם (וכן הוא גם לאלו שמזכים אותם בזכות מצות
ות"ת כנ"ל) להיות נמשך להם שפע ברכה בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש ח"ג עמ' קמג-ד)

"כי תחטא" ו"מעל בה" – תרווייהו למה לי?

מדוע נאמר "מעל בה" אם מדובר במישהו שכחש בעמיתו? / מדוע כותב רש"י "ואינו רוצה" ולא "אינו רוצה"
ככתורת כהנים? / ביאור דברי רש"י על "נפש כי תחטא"

בסיום הסדרה: "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה", וכחש בעמיתו בפקדון, או בתשומת יד
וגו" (ה, כא).

ומפרש רש"י:

"נפש כי תחטא – אמר רבי עקיבא: מה תלמוד לומר 'ומעלה מעל בה', לפי שבכל המלה
והלה והנושא והנותן אינו עושה אלא בעדים ובשטר, לפיכך בזמן שהוא מכחש מכחש בעדים
ובשטר; אבל המפקיד אצל חברו ואינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם – לפיכך
כשהוא מכחש מכחש בשלישי שביניהם".

ולכאורה כוונת רש"י היא לבאר את הלשון "מעל בה" – איך זה ש"כחש בעמיתו" נחשב
ש"מעל בה"? ועל זה מיישב, שכאשר אדם מפקיד חפץ אצל חברו הוא עושה זאת בסתר,
"ואינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם" והיינו הקב"ה (ועל דרך מה שאמר לבן
ליעקב (ויצא לא, נ): "אין איש עמנו, ראה אלקים עד ביני ובינך")

– ולכן, אם לאחר מכן הוא מכחיש את הפקדון, הרי זה נחשב (לא רק "וכחש בעמיתו", אלא
גם) "מעל בה".

אמנם ידוע גודל הדיוק בלשון רש"י, ולפי זה צ"ע, למה העתיק רש"י ב'דיבור המתחיל' את
לשון הכתוב "נפש כי תחטא" – הרי פירושו נוגע לתיבות "ומעלה מעל בה" דוקא!

ובאמת, שדברי רבי עקיבא מקורם הוא במדרש 'תורת כהנים' על אתר, ושם הובאו רק
התיבות "ומעלה מעל בה" (ולא התיבות "נפש כי תחטא").

העדר פעולת ועשיית האדם – בהשגחה פרטית?!

פרנסה – בהתעסקות

קבלתי מכתבו . . מתאר אופן פרנסתו עתה, אשר חושב הוא כי הכל הוא בהשגחה פרטית ובמילא מחכה שיתעורר לו רצון עז לאיזה ענין שיהיה ואז מתעסק בו, וכל זמן שאין לו רצון עז ותשוקה עצומה עושה פרנסתו בדרך מהיכא תיתי. ושואל אם זו הדרך.

הנה לדעתי אין זו הדרך כלל וכלל, כי "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה" כתיב, שצריך להתעסק בענין של פרנסה, ואף שצריך להיות בזה בלי חמימות ובלי לב ולב, כי סוף סוף הכל תלוי בברכת ה' אבל בכל זאת צריך להיות התעסקות ממש ולא בדרך מהיכא תיתי בלבד.

וידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לה, ב) שצריך להיות הנהג בהם מנהג דרך ארץ, ואז ה' נותן ברכתו "ואספת דגנך תירושך ויצהרך". והרבה עשו כרבי שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידם.

מובן שלכל אחד ואחד צריך להיות קביעות עתים בתורה, ולאנשי שלומינו והתמימים הן בתורת הנגלה והן בתורת חסידות חב"ד, אבל בכל אופן צריך להיות גם כן עסק בענין של פרנסה.

בטח האריכות בזה אך למותר, כיון שמבואר הענין בכמה וכמה ספרים, ומהם בהלכות תלמוד-תורה לאדמו"ר הזקן. והשם יתברך יתן לו ברכתו אשר בעסק מעט יקבל ברכה מרובה.

(מכתב כט"ז אלול ה'תשי"א – לקוטי שיחות ה"ט עמ' 592-692)

"בכל אשר תעשה"

[מענה לאחד שכל הנראה ניסה להתחמק מעשיה בפועל בטענה ש"הכל בידי שמים":]

ודאי צודק שהכל בידי שמים כו' וכמאמר חז"ל בזה, אבל הם אמרו והם אמרו (ספרי לראה טו, יח) שלא יהא יושב ובטל כי אם "בכל אשר תעשה".

וכיון שאדם קרוב אצל עצמו - צריך להיות שאלה אצל מבין בנידון זה, והעיקר - עשי' בפועל על פי עצתו.

(אנרות קודש חכ"ז עמ' תצא)

לחפש מקום עבודה!

במענה למכתבו . . בו שואל באם להמשיך הלימוד בכולל, כיון שאין הסתדרות אחרת.

בענין כגון דא יש להזהר, שלא יעשה הענין רגילות דהעדר פעולה בהנוגע להסתדרות [מקום עבודה ומשרה], שהרי הגוף נוטה להשיטה ד'שב ואל תעשה', ועליו להתבונן על הסתדרות יציבה, ויטייע עם אותם המכירים אותו ומכירים תנאי המקום בהנוגע לחשש זה, ובהתאם לזה יעשה.

(אנרות קודש ח"ח עמ' כב)

פיתויי היצר

חס ושלום לומר כי זה שהפסיק משך זמן ללמוד תורת החסידות זהו בהשגחה פרטית, כי פסק דין מפורש בכ"מ (ובאריכות ברמב"ם הל' תשובה) שבעניני תורה ומצות הרשות נתונה לאדם. ואך מפיתויי היצר הוא. ועיין אגרת התשובה לרבנו הזקן ספ"ט.

(מכתב ט' סבת תשכ"ה – לקוטי שיחות ח"ז עמ' 212)

לקראת שבת

ה

עוד יש לדקדק, שב'תורת כהנים' הלשון היא "המפקיד אצל חבירו אינו רוצה שתדע בו נשמה כו'", ואילו ברש"י יש תוספת של אות וא"ו: "המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו נשמה כו'" – וטעמא בעי.

[הרא"ם מביא את לשון רש"י באותו נוסח של ה'תורת כהנים' – "אינו רוצה כו'" (בלי וא"ו), אבל בגור ארי' וברוב הדפוסים של רש"י הנוסח הוא "ואינו רוצה", בתוספת וא"ו].

ב. ונראה לבאר, שכוונת רש"י אינה רק ליישב את הלשון "ומעלה מעל בה" –

שאם כן, די ה' לומר בקיצור מה שנוגע לענינו: "המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם, לפיכך כשהוא מכחש בשלישי שביניהם", ולמה הוצרך להאריך ולהקדים את ההשוואה להלוואה ולעסק: "שכל המלוה והלוה והנושא והנותן אינו עושה אלא בעדים ובשטר לפיכך כשהוא מכחש בעדים ובשטר" – ?

אלא שנתכוון רש"י לתרץ את אריכות לשון הכתוב – "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה" (וראה גם משכיל לדוד ודברי דוד כאן):

אם ה' כתוב רק "ומעלה מעל בה" – ה' אפשר ללמוד, שכל מעשה עבירה נחשב כ"מעל בה", כיון שהוא משנה מרצון ה';

אולם כיון שהכתוב מתחיל ואומר בפירוש "נפש כי תחטא", שמדבר כאן על מעשה של חטא ועבירה, למה הוצרך לכתוב ולומר שוב "ומעלה מעל בה" – הרי היינו הך!

ולכן מעתיק רש"י ב'דיבור המתחיל' את התיבות "נפש כי תחטא" – כי כוונתו היא לשאול על הכפילות: כיון שכבר כתוב "נפש כי תחטא" – מה תלמוד לומר "ומעלה מעל בה"? מדוע צריך את שתי הלשונות?

ג. וליישב זה, מאריך רש"י ומחלק בין שני סוגי חטאים (בענינו) – יש "המלוה והלוה" (או "הנושא והנותן") שההסכם ביניהם נעשה בעדים ובשטר, ולכן "בזמן שהוא מכחש בעדים ובשטר"; ויש "המפקיד אצל חבירו" בסתר, כשהוא סומך על הקב"ה, שאז הוא בבחינת "מכחש בשלישי שביניהם" – בהקב"ה.

וכוונת רש"י באריכות זו, ששתי הלשונות שבתחילת הכתוב – (א) "נפש כי תחטא", (ב) "ומעלה מעל בה" – מקבילות הם לשני החטאים שבהמשך הכתוב:

החטא של "וכחש בעמיתו בפקדון" שייך להלשון "ומעלה מעל בה", כיון שהפקדון הי' בסתר וסמכו על ה"שלישי שביניהם" שהוא הקב"ה;

ואילו החטא שלאחר מכן – "או בתשומת יד", שפירושו "שנתן בידו ממון להתעסק או במלוה" (כלשון רש"י) ואחר כך הכחיש את ההסכם שביניהם, שייך הוא להלשון "נפש כי תחטא", שזהו ענין של "חטא" בלבד (אבל לא "מעל בה" – כיון שההסכם נעשה "בעדים ובשטר").

ומעתה מיושב כפל לשון הכתוב, שלא די לו בהתיבות "ומעלה מעל בה" והוצרך להוסיף את ההקדמה "נפש כי תחטא" –

כי "ומעלה מעל בה" מתאים ל"פקדון" בלבד, ואילו ההמשך של "בתשומת יד" אינו מתאים ללשון זו של "מעל בה" אלא דוקא להלשון "נפש כי תחטא".

ד. אך עדיין צריך ביאור:

לפי חלוקה זו, שהלשון "נפש כי תחטא" שייכת היא ל"תשומת יד" (הכחשת הלוואה או עסק, שנעשו בעדים ובשטר), ואילו הלשון "ומעלה מעל בה" נמשכת היא להכחשת "פקדון" דוקא –

הי' הכתוב צריך להקדים את "תשומת יד" לפני "פקדון", כשם ש"נפש כי תחטא" קודם להתיבות "ומעלה מעל בה"!

ויש לומר בפשטות:

מה שאומר רש"י שהפקדת פקדון נעשית בסתר, ללא עדים ושטר – אין כוונתו שכן הוא בכלל פקדון בעולם, אלא רק שמצוי הדבר בהפקדת פקדון שעושים זה בסתר (לא כמו הלוואה או עסק שהרגילות לעשותם בעדים ובשטר דוקא);

אבל בוודאי יש גם פקדון שמפקידים אותו "בעדים ובשטר", ואם מכחש הנפקד בפקדון כזה – אין זה בכלל "ומעלה מעל בה" אלא שייך ל"נפש כי תחטא" ("חטא" סתם).

ולכן הקדים הכתוב את ההכחשה ב"פקדון" – כיון שהוא שייך לשתי השונות גם יחד, גם ל"נפש כי תחטא" (אם ההפקדה היתה בעדים ובשטר) וגם ל"ומעלה מעל בה" (אם ההפקדה היתה בסתר, ללא עדים ושטר).

ומעתה מדוקדק מאוד זה שרש"י נקט בתוספת וא"ו – "המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו נשמה כו'":

הגירסא (כמו שהיא ב'תורת כהנים' שלפנינו) "המפקיד אצל חבירו אינו רוצה שתדע בו נשמה" – אפשר לפרש בה שכן הוא תמיד, שבכל פקדון בעולם אין המפקיד רוצה שידעו מזה;

אמנם רש"י דייק "המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו נשמה" – היינו, שזה ש"אינו רוצה שתדע בו נשמה" הוא תוספת על עצם הפקדון, ומכלל זה אתה למד שיש גם פקדון שבו לא איכפת לו ואדרבה עושה ההפקדה בעדים ובשטר, ודו"ק.

תקשי לי' הלימודים אהדדי. ולפי המבואר מתבאר היטב כוונתו דאי אפשר להביא לכאן הא ד"אחד המרבה ואחד הממעיט כו'", כי זה אינו אמור אלא בדאיכא אחד מן התנאים הנ"ל, או שהוא דבר שאין הריבוי בו ענין או שלא הי' ביכלתו להרבות, אבל גבי נחמי' הלא הי' זה ריבוי בתוך המין גופא, שהריבוי הוא מצוה כנ"ל, וגם הי' ביכלתו להרבות (ומשני התוס' דאכן כך היא כוונת הקושיא רק שלא הי' לו להתפאר בכך, וזה ילפינן מלימוד דאחד המרבה כו' דמינה ידעינן דאין להתפאר כו').

ומעתה יש לפרש גם כוונת פירש"י אמתני' דאחד המרבה כו', דעל התיבות "אחד המרבה" הוסיף ופירש "להביא קרבנות", ולפי הנ"ל י"ל דכוונתו בהוספה זו להדגיש דהיינו שמרבה במספר הקרבנות (שאינן בזה חיוב כו'), ולא כבסוגיא דשבועות דקאי ברבוי באיכות (וא"כ אין להשוות הממעט למרבה).

וישוב יש ליישב גם יתור לשון רש"י בברכות (ה. ב. י. א.) שמביאה הגמ' המימרא דאחד המרבה כו' גבי לימוד תורה וכ' רש"י "בקרבנות נאמר" (ואח"כ ציין היכן שנוי' משנה זו), ואינו מובן מה מוסיף בהבנת הענין מה שדין זה נאמר גבי קרבנות. וי"ל כי לשון הש"ס "אחד הממעט" משמע לרש"י דפירושו דבידו להרבות וממעט אפשריותו. וכיון דבברכות שם קאי בתלמוד תורה, לכן ראה רש"י צורך להדגיש דבקרבנות דוקא שנוי', והיינו מטעם הנ"ל שבקרבנות אין חיוב כו', משא"כ בת"ת דאיכא חיוב לא נאמר בכל מקום, ורק דאעפ"כ הש"ס בברכות מביא ראי' מזה להיכא דדמיא לקרבנות, והיינו דמוכיח מהא דאם אין הממעט ממעט בכוונת לבו לשמים (ובת"ת אפשרי הוא רק אם אין ביכלתו, כמובן. דאם לאו, הרי עליו נאמר כי דבר ה' בזה – סנה' צט, א) הרי אחד המרבה כו', ובמילא בת"ת היכא דהמעט מפני שלא הי' ביכלתו, הרי שכרו כזה המרבה. וק"ל.

צאן, רש"י), וזה הי' צריך לקרוא "פרים" ולא "גדולות", אלא יש לפרשו "גדולות במינן" (מאותו המין שהיו, שהביאו גדולות ולא קטנות, רש"י) [והא דדחי התם פירוש זה הוא מטעם צדדי – עיי' להלן].

ומצינו נמי שיכול אדם להביא לכתחילה לקרבנו עוף אף שעשיר הוא, עי' היטב ברמב"ם הל' מעה"ק פט"ז ה"ג גבי הנודר לקרבן דהתם נמי קיי"ל דצריך להביא מן המובחר במה שנדר כו', ואעפ"כ אף עשיר יכול להביא התם לכתחילה מין קטן יותר כגון עולת עוף אם הוא בכלל לשון נדרו, ובלח"מ שם האריך בזה דאינו שלא דרך כבוד אם אינו בוחר מין המרובה יותר, וכל החיוב הוא רק שמתוך המין שמביא יביא מן המשובח. ויש להביא סימוכין לדבר מדיוק לשון הש"ס, דגרסינן במנחות קד"ב ע"ב "אמר ר' יצחק מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה נפש [ונפש כי תקריב קרבן מנחה] אמר הקדוש ברוך הוא מי דרכו להביא מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו", והל' "דרכו" מורה דכן הוא הדרך בפועל, אבל מצד גופא דדינא אפשר להיות שעשיר ג"כ יביא מנחה.

ועפ"ז י"ל דשפיר מצינו "אחד הממעט" בקרבנות ועדיין כוונת לבו כראוי, אף שהי' יכול להרבות. כי רק כשיש ענין ומצוה בריבוי וגם יש ביכלתו אז צ"ל דוקא "לפום גמלא שיחנא" (עיי' כתובות סז, א). ומעתה יתבארו היטב דברי התוס' בשבועות שם, דקא פריך הש"ס אהא ד"גדולות" היינו "גדולות במינן" – מי איכא חשיבותא קמי שמיא, והתניא כו' אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון את לבו לאביו שבשמים" (ולהכי מתרץ ד"גדולות" מתפרש באו"א, עיי"ש), והקשו ע"ז התוס' "מאי קא פריך הלא אמרי' ביומא (לד:) דקרבן צ"ל "המיוחד שבעדרו", וגבי פרה אדומה נמי אמרינן (שבועות יא:) שאם מצא נאה הימנה מצוה לפדות, דלכאורה אינו מובן מה מקשה אש"ס

נדרה לפני חובה?

אדם כי יקריב מכס
בקרבות נדרה דבר הענין
(א, ב. רש"י)

צריך ביאור: מדוע מתחיל הכתוב את דיני הקרבנות בקרבנות נדרה, דלכאורה הו"ל להתחיל בקרבנות שהאדם מחוייב להקריבם כחטאת ואשם וכיו"ב, ורק אח"כ לפרט דיני קרבנות נדרה שאינם חובה?

יש לבאר בזה:

מפשטות הכתובים משמע, שפרשת הקרבנות שבפ' ויקרא ובפ' צו נאמרה לפני סדר החינוך של אהרן ובניו ביום השמיני למילואים - שבו עוסק הכתוב אח"כ בתחילת פרשת שמיני.

ועפ"ז מובן, שדיני הקרבנות שבפרשתנו נאמרו כדי ללמד את ישראל את הדינים הנוגעים להקרבנות שיקריבו מיד בהקמת המשכן, ביום השמיני למילואים.

וזהו מה שנתפרשו תחילה דיני קרבנות נדרה, שהרי אינו מסתבר כלל שבימי המילואים בכלל, ובפרט בשמיני למילואים, יום בו שרתה שכינה במשכן, יחטאו בני"י ויתחייבו מיד בקרבנות חובה, וא"כ דיני קרבנות אלו נוגעים רק לאחר מכן.

משא"כ בקרבנות נדרה, הרי כשם שנדבו בני"י למלאכת המשכן בנדיבות גדולה, כמו"כ מסתברא שמיד בהקמת המשכן, כשהי' באפשרותם להקריב קרבנות - הקריבו מיד קרבנות נדרה, כפי נדבת ידם.

ונמצא הסדר עולה יפה, דתחילה באו הקרבנות שעלולים להקרב בימי המילואים - קרבנות נדרה, ורק אחר כך - הקרבנות הנוגעים לימים שלאחר מכן - קרבנות חובה.

אדם הראשון כמושל בכיפה

אדם כי יקריב מכס קרבן לה'
אדם - למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הנול שהכל
היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הנול
(א, ב. רש"י)

לכאורה צריך עיון, הרי לא מציינו שעשה אדם הראשון קנין המועיל לקנות הדברים שבעולם, וא"כ איך אפשר לומר "שהכל הי' שלו", דא"כ נקנה לו "הכל" (וראה שו"ת מחנה חיים ח"ב חו"מ סמ"א דשקו"ט בזה)?

ויש לבאר על פי מה שמצינו ד"מלך אפילו נכרי שכבש איזו מדינה במלחמה קונה אותה עם כל הנהרות והיערים שבה כו', שכל הארץ כולה, עם הנהרות והיערים, היא ברשות המלך בין מדינתו בין מדינה שכובש במלחמה" (לשון שו"ע אדמו"ר הזקן הל' הפקר ס"ג, ושי"ב). ומבואר מזה שעל ידי כיבוש נקנית המדינה כולה להכובש, ולא צריך לאחד משאר דרכי הקנינים.

ועל פי זה יש לבאר שמכיון שכשנברא אדם הראשון הי' יחידי בעולם ושולט על הכל, בזה נכבש כל העולם תחתיו ונעשה שלו.

ואף שלא מציינו שכבש אדם הראשון את העולם, הרי זה שמלך צריך לכיבוש כדי לקנות הוא מכיון שהמדינה היא בבעלותו של מלך אחר הנלחם נגדו, ועל כן, כשרוצה להוציא המדינה מרשות המלך השני ולהכניסה תחת בעלותו - צריך כיבוש. מה שאין כן כשאין מלכות ושליטה המנגדת, אין צורך בכיבוש מלחמה כדי לקנות, כ"א ע"י איזה קנין שיהי' (ע"ד "נעל או גדר או פרץ כל שהוא כו"י" שקונה כולה - שו"ע חו"מ סי' קצב), ובזה קנה כל מה שרצה לקנות.

ובפרט לגבי בעלי חיים, שעליהם מדובר כאן, דמפורש ברש"י דלשון הכתוב "ויצר ה' אלקים גו"י" הוא "לשון רידוי וכיבוש כו' שכבשן תחת ידו של אדם" (בראשית יט, כ).

עליך עונש בעון בטול תורה" ועפ"ז מיישב ד"אחד המרבה ואחד הממעיט" היינו באינו יכול להרבות, והמשנה דאבות מיירי ביכול להרבות וממעט. ע"כ. וממוצא דבר נוכל ללמוד דכל זה שהמרבה והממעט אינם שווים היינו דוקא בדבר כגון מצות ת"ת שיש בה חיוב וענין להרבות כפי כל כחו.

ומעתה יש לחקור גבי קרבנות באיזה ענין חייב להרבות, דהנה קיי"ל דהקרבן צ"ל המובחר שבמין שרוצה להביא כדתנן רפ"ט דמנחות ומקורו ממ"ש "כל חלב להוי", והאריך בזה הרמב"ם סוף הל' איסורי מזבח, מיהו לא אשכחן שמצד זה יהי' חיוב בריבוי מספר הקרבנות - אף שמקבל שכר על הריבוי. ורק קרבנות רא' וחגיגה שנאמר בהם כמתנת ידו צ"ל כפי עשרו (חגיגה ח, ב), משא"כ בשאר קרבנות דלא חייבה תורה כפי עשרו. ודו"ק היטב בל' הרמב"ם שם שכתב דהחיוב הוא להביא "קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו", דמשמע שחיוב "כל חלב לה"י" פירושו רק מהמשובח והמובחר שבמין שרוצה האדם להביא, אבל לא שעליו לבחור ולהעדיף גם את המין המשובח והמרוכה ביותר שמשגת יד עשרו להביא. וכן מוכח בסוף כריתות שאמרו "מי שיש לו כבש או עז איזה שירצה מקריב", ולא אמרי' דמשום שקרבן צ"ל מן היפה והמשובח יתחייב להביא הכבש שהוא מרובה יותר, דאיכא בו הוספת אלי' כמבואר בפסחים צו, ב. הרי להדיא דלשנות ממין אחד לחבירו המרובה יותר אינו מחוייב [ובמק"א נתבאר דיש להוכיח כן מן המקרא גבי קין והבל, עיי' לקו"ש חט"ו בראשית ד. ועיי"ש עוד בשוה"ג דבאמת יש בזה ב' דינים, חיוב להביא מן המובחר וחיוב "כל חלב לה"י", ואכ"מ]. ועיי' שבועות טו, א גבי "שתי תודות גדולות" האמורות בנחמי', דקאמר דאין לפרש ד"גדולות" היינו ממין גדול (של בקר ולא של

חיי עולם ועוסקין בחיי שעה" שמתבטל עיי"ז מלימודו, הרי דמצינו מיעוט בתפילה דהוא גופא לשם שמים, וכן י"ל כאן דממעט לש"ש כיון שידוע שבריבוי לא יוכל לכוון כהוגן, עיי"ש. וא"כ לדבריו ד"הממעט" היינו שממעט בכוונה תחילה משמע קצת דהיינו שיכול להרבות ואינו רוצה, ומעתה יל"ע לענין קרבנות איך יתכן דיכול להרבות ועדיין כוונת לבו לשמים היא כהוגן. איברא, דיעוי' בפרי מגדים על אתר במש"ז שציינן לדברי המג"א הנ"ל וכתב ד"וודאי כן הוא לט"ז דממעט אין יכולת בידו להרבות כמו עני בקרבן", הרי דאף לדידי' במשנה איירי במי שאינו יכול ורק שהט"ז רצה ליישב איך "ובלבד שיכוין לשם שמים" קאי על ההמעטה גופא, עיי"ש].

והעו"ה מדבריהם דבכל מקום שיכול אדם להרבות לא אמרי' הך כללא, וכמ"ש התויו"ט שם "אבל ודאי מי שבכחו לעשות הרבה ועושה מעט ודאי שאינו שוה לעושה מרובה . . ולא אמרן ששוין המרבה והממעט אלא כשנעריך ג"כ המנדבים מה ערכם". ע"כ.

אב"י באמת יש לחדש דמצינו בדיני התורה אופן שהממעט יהי' שוה למרבה אפי' היכא דהי' יכול להרבות, ועפ"ז יתכן לפרש המשנה במנחות דאיירי במי שיכול להרבות [ועיי' להלן דכן נראה דמשמע לי' לרש"י, ד"ממעט" היינו שיכול להרבות ואעפ"כ ממעיט]. ובהקדים מה שהאריך שם התויו"ט קודם לזה גבי דברי המשנה "אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה", ולא אמרי' "אחד המרבה ואחד הממעט כו'", והוא ע"פ פירוש המד"ש "לפי שאמר לעיל [היום קצר והמלאכה מרובה כו'] והשכר הרבה, וימשך לאדם מזה לומר הנה אקבל שכר הרבה כשאלמוד שעה א' ואח"כ אני יושב בטל מתורה כי כבר יש לי שכר הרבה לקבל, לכן אמר אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה, דאל"ה לא, שהרי אדרבא יש

הנודר מודפס
לעילוי נשבות
הרה"ת ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אברהם ישעי'
ע"ה גרונר
מוכר ב"ק אדמו"ר ז"ע
נלב"ע י"ד ניסן ה'תש"פ
תנצ"ה

קירוב לה' בדברים "רכים" או "קשים בגידין"?

כפרת מזיד – עבודת "זכר", וכפרת שונג – עבודת "נקבה" / אופני עבודת הקרבן – להתבונן בזה שראוי לו
להשרף או בזה שנפשו קשורה להשי"ת / אם עונו חמור יותר מדוע די לו בעבודת "נקבה"?

בפרשתנו פורטו דיני הקרבנות, וביניהם דיני "חטאת" ו"אשם" אשר שניהם קרבנות
הבאים בסיבת החטא – חטאת על השגגות ואשם (גם) על המזיד.

והנה, כשמפרטת המשנה דיני זבחים שנתערבו, מציינת המשנה אשר "הכל יכולים להתערב
חוץ מן החטאת והאשם", דמכיון ש"אין האשם אלא מזכרי כבשים, ואין לך חטאת מן הכבשים
אלא נקבה", הרי לא שייך במציאות שיתערבו באופן שלא יודע איזהו אשם ואיזו לחטאת!

וכבר¹ תמהו בזה המפרשים תמיהה רבתי, מה צורך ראתה המשנה להשמיענו ענין זה שאינו
דין אלא מציאות הפשוטה וברורה לכל, שהלא אין לטעות בין זכר ונקבה שנתערבו?

ובביאור מהותם של קרבנות חטאת ואשם בדרך הפנימיות, ימצא אשר ברוחניות הדברים
אכן יש מקום להתערבות חטאת ואשם, וצריכה המשנה להודיענו אשר באמת אין הם יכולים
להתערב, וכפי שיתבאר.

(1) משנה זבחים ע"א, ב. וברמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ו הט"ז.

(2) ראה במקור הדברים את הציונים לנו"כ הש"ס, ושקו"ט בתירוץיהם.

"אחד המרבה ואחד הממעט" בקרבנות

ידון אימתי נאמר הא ד"הממעט" שוה במצוותו ל"מרבה", ויוביח דחויב קרבן מן המוכחר אינו ענין לריבוי ומיעוט
בכמות

ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים.
כלומר, אף ע"פ שהמרבה כוון לבו ג"כ מ"מ
אם הממעט לא חי' סיפק בידו לעשות הוא
רצוי להשי"י כמו המרבה וכן משמע מהראי'
שמביא מעולת העוף [של] העני שנאמר
בו ג"כ ריח ניחוח כמו עולת בהמה שמביא
העשיר. עכ"ל. הרי להדיא דהכוונה אכן רק
במי שלא חי' ביבולתו להרבות ואין בזה להעיד
על כוונת לבו, וכ"ה להדיא בתויר"ט אבות
ספ"ב דפירש נמי על דברי מתני' דמנחות
"דהיינו זה שמקריב מנחה מסתמא עני הוא
כדפרש"י בפרשת ויקרא נפש כי תקריב קרבן
מנחה, מי דרכו להתנדב מנחת עני, ע"כ. ובזה
הוא שאומר התנא שהן שוין לפי שהעני עושה
כפי כחו וממונו, לפיכך שוה מיעוטו לפני
השי"י כמו המרובה של העשיר".

**[ועיי' בט"ז שם סק"ג שפירש (לענין דמיידי
שם בשו"ע גבי ריבוי בתחנונים) ד"ממעט" היינו
מי שממעט בתפילתו בכוונה תחילה וכוונתו
לש"ש, כדמצינו בשבת דף י' ברבא שראה
דרב המנוא מאריך בתפילה ואמר "מניחין**

תנן בסוף מנחות "נאמר בעולת בהמה
אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח
ניחוח ובמנחה אשה ריח ניחוח (פרשתנו א, ט. א,
יז. ב, ד), לומר לך אחד המרבה ואחד הממעט
ובלבד שיכוין לבו לשמים". פירוש, דממה
שהלשון "אשה ריח ניחוח" נאמר בכל אחד
מג' סוגי הקרבנות דבהמה עוף ומנחה, אע"פ
שעולת בהמה מרובה משל עוף ועולת העוף
מרובה משל מנחה – חזינן ד"אחד המרבה
ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים",
דאם הממעט מכוון לבו לשמים כמו המרבה,
נחשב המועט שלו כמו המרובה של חברו.
ולכאור' דרוש ביאור, איך תתכן מציאות כזו
שמכוון לבו לשמים כמו המרבה ואעפ"כ
ממעט בקרבנו, הלא אם כוונתו לשמים ודאי
הו"ל להרבות ככל יכלתו וזה שמיעט מוכיח
עליו דאין כוונת לבו לשמים כמו זה שהרבה.

אז"ל יעוי' בלשון המג"א או"ח סי' א סק"ו
(גבי דברי השו"ע התם "טוב מעט תחנונים
בכוונה מהרבות בלא כוונה"), שהביא דברי
מתני' וז"ל: ובגמ' אמרין אחד המרבה

כפרת מזיד – עבודת "זכר", וכפרת שונג – עבודת "נקבה"

ביאור הדבר:

אדם כי יחטא ומביא קרבן לכפר עונו, הנה פשוט אשר חלק עיקרי מהקרבן הקרבן היא העבודה בנפשו פנימה לשוב אל ה' בכל לבו, ועבודה זו היא הפועלת שיכפר הקרבן על חטאו.

והנה האשם בא (גם) על המזיד, ולכך נקרא שמו "אשם", כי "שם אשם מורה על דבר גדול אשר העושה יתחייב להיות שמם ואבד בו, מלשון האשמים". אבל חטאת באה על חטא שחטא האדם בשגגה, ועל כן נקראת "חטאת" מלשון נטיה קלה, ד"חטאת מורה על דבר נטה בו מן הדרך מלשון אל השערה ולא יחטיא".⁴

וזהו מה שהחטאת באה נקבה ואשם מן הזכרים, כי בחינת "זכר" היא עבודה בתוקף וחזק, ובחינת "נקבה" היא עבודה ברכות וחלישות, וכפי שמצינו זאת במתן תורה⁵ שהציווי "כה תאמר לבית יעקב" מתייחס למסירת התורה לנקבות – "בלשון רכה", ואילו על הזכרים נאמר "ותגיד" – עונשין ודקדוקין. דברים הקשים כגידין.

ולכן, המביא חטאת על חטא קל בשונג די לו בעבודת התשובה באופן של נקבה – "לשון רכה", אך החוטא במזיד ומביא אשם צריך לעבוד עם עצמו באופן של תוקף – "דברים הקשים כגידין" עד אשר יתקן חטאו, ולכך קרבנו מן הזכרים, וכפי שיתבאר לקמן.

אופני עבודת הקרבן – להתבונן בזה שראוי לו להשרף או בזה שנפשו קשורה להשי"ת

בחלק עבודת הקרבן שבנפש האדם פנימה – לשוב אל ה' בכל לבו – הפועלת שקרבנו יכפר על חטאו, מצינו שני אופנים עיקריים:

(א) הרמב"ן⁶ כתב, שבעת הקרבנות הקרבן צריך האדם להתבונן בכך ש"חטא לאלוקיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו, לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה, וכפר הקורבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש", ודווקא בהתבוננות ועבודת תוכחה זו מכפר הקרבן על חטאו.

(ב) לשון "קרבן" הוא משרש קירוב, ועל זה נאמר "אדם כי יקריב – מכם קרבן לה'",⁷ שעבודת⁸ הקרבן היא לקרב את עצמו, ואת הכוחות והחושים שלו אל השי"ת, שהרי מציאותו

(3) רמב"ן סוף פרשתנו.

(4) שם.

(5) יתרו יט, ג ובפרש"י.

(6) פרשתנו א, ט.

(7) ויקרא א, ב.

(8) ראה ספר הבהיר ס' מו (קט). וראה זח"ג ה, א. של"ה במסכת תענית שלו ריא, ב. פרי עץ חיים שער התפילה פ"ה.

בין "א" של "ויקרא" ל"א" של "דברי הימים"

ויקרא אל משה

(א, א)

בתחילת פרשתנו כתוב "ויקרא אל משה", והאל"ף של "ויקרא" היא א' זעירא, וכנגדה מצינו בתחילת ספר "דברי הימים" שהאל"ף של תיבת "אדם" היא גדולה – א' רבתי.

ויש לבאר זה בעבודת האדם לקונו:

כאשר מתקשרים להקב"ה, וכמו שהוא בפסוק "ויקרא אל משה" שהמדובר הוא בהקב"ה – צריך יהודי לידע שפלות ערכו ובמילא להיות בביטול, באופן של קטנות, א' זעירא;

אמנם, כאשר פועלים בעניני העולם למטה, וכמו שהוא בספר "דברי הימים" המספר אודות ימות עולם, הימים כמו שהם בעולם הזה הג' שמי – כאן צריך לנהוג ברחבות, בבחינת "א' רבתי". יהודי צריך להרגיש שהוא 'בעל הבית' על העולם כולו, וכמאמר רז"ל (סנהדרין לז, א) "חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם!"

לשון חיבה – למה כאן?

ויקרא אל משה

לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשים בו

(א, א, רש"י)

יש לשאול, מדוע משתמשת התורה בלשון זה – "ויקרא – לשון חיבה" – דוקא בפרשת הקרבנות?

ויש לבאר בזה:

התורה מדברת כאן על "קרבנות נדבה" (כמו שכתב רש"י לקמן א, ב), שהם הקרבנות שהקריבו ישראל מיד בימי המילואים. שאחרי שנדבו ישראל להקמת המשכן בנדיבות גדולה, הנה תיכף בהזדמנות הראשונה שהיו יכולים להקריב קרבנות – הקריבו קרבנות כפי נדבת לבם הטהור (עיין בזה בארוכה בלקוטי שיחות ח"י עמ' 9 ואילך).

ענין זה מראה על החביבות יתירה שהיתה לישראל למשכן ולהקב"ה.

ו"כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט). כמו שישראל הראו כאן להקב"ה נדיבות וחביבות יתירה, הנה גם הקב"ה – אדם העליון (ראה אוה"ת משלי שם) – הראה כאן לישראל נדיבות וחביבות גדולה – "ויקרא – לשון חיבה".

האמתית של יהודי היא נפשו האלקית שהינה "חלק אלקה ממעל ממש"⁹, וגם בשעה שחטא האדם הרי הנשמה "הייתה באמנה אתו"¹⁰, ובעת הקרבת הקרבן על האדם להתבונן בכך שעדיין נפשו קשורה בהשי"ת, ומה שחטא ופגם והעביר את הדרך היה זה מחמת יצרו הרע שמנסה להפתיר על נשמתו האלקית, ובהתבוננות זו הרי הוא מעורר את נפשו האלקית ושב מחטאו, ונמצא מתקרב אל ה' ביתר שאת.

ושני אופנים אלו הם – בכללות – העבודה בבחינת זכר והעבודה בבחינת נקבה:

האופן הא', שיחשוב האדם שראוי לו שישפך דמו וישרף כו', הרי זה ענין של תוקף וחוזק, דברים קשיין כגידין, שמבטל ומבטש את עצמו, ואילו האופן הב', שעיקר תוכן ההתבוננות הוא במעלתו, ועל נפשו האלקית הנמצאת בו ותמיד קשורה ומחוברת עם הקב"ה, הרי בערך לאופן הא' היא העבודה דבחינת נקבה, לשון רבה.

וזהו מה שהחוטא בשוגג מביא חטאת נקבה, שהרי חטאו לא היה ביודעין ובמזיד אלא רק מהתגברות נפשו הבהמית שהביאתו לחטא מבלי ששם לבו לכך, ודי לו שיתבונן בכך אשר בפנימיות ובאמת הרי הוא קרוב אל השי"ת, וממילא מעורר מחדש את נפשו האלקית. ועבודה זו שבבחינת "נקבה" דיה לכפר על על החוטא בשגגה.

אבל החוטא במזיד אין די לו בעבודת נקבה, כי מכיוון שחטא ועבר את הדרך ביודעין הרי זה סימן שנפשו האלקית מסותרת ביותר ובהעלם גדול, והתבוננות בגודל נשמתו והתקשרותה באלקים חיים לא תספיק בכדי לעוררו בתשובה.

וצריך הוא לבטש עצמו בדברים הקשים כגידין וכמאמר רבותינו¹¹ "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע", וכשיתבונן בגודל חטאו ועונש הראוי לו מעיקר הדין, יתעורר סוף סוף בתשובה ושב ורפא לו, ועל כן קרבן אשם בא מן הזכרים כי עבודת החוטא במזיד היא עבודת "זכר", בתוקף ובתוכחות.

אם עונו חמור יותר מדוע די לו בעבודת "נקבה"?

כל האמור, אשר החוטא במזיד צריך לעבודה בבחינת זכר בביטוש והכנעת עצמו, והשוגג די לו ב"נקבה" – בהתבוננות בגודל נשמתו והתקשרותה לה', הנה חלוקה זו היא על דרך הרגיל.

אך יש ונמצא ש"נתערבו הקרבנות" – שהחוטא במזיד עונו קל יותר מהשוגג, דאפשר שהמזיד לא אשם כל כך בחטאו אלא שהושפע מחבריו הרעים, או שטבעו מתולדתו הוא רע, ובמילא אין אשמתו שלו גדולה כל כך כשאר מזידין.

ומאידך חוטא בשוגג, אשום אשם בחטאו ששגג בו, שהרי האדם צריך לעמוד על המשמר לשעבד עצמו לבוראו ולהשגיח על עצמו בעינא פקחא לשעבד עצמו לבוראו, ושלא ימרוד

במלכותו ית' כלל, ואם חטא בשגגה, סימן הוא שלא השגיח על עצמו כדבעי, ונתחזקה כל כך נפשו הבהמית עד אשר בא לידי חטא בשוגג, ובמילא אין לנקותו כלל מאשמה לעוון זה¹².

ונמצא ש"נתערבו הקרבנות": שאף שבכללות מזיד חמור משוגג, הנה בנדון דידן השוגג חמור יותר כי הוא פושע יותר ואשם בחטא יותר מהמזיד, והווה אמינא אשר בהתאם לזאת יש "להפוך" את העבודות: שהמזיד יעשה תשובת "נקבה" – עבודה "בלשון רכה", והשוגג ינקוט בתשובת "זכר" – "דברים קשיין".

ולכן משמיעתנו המשנה: "הכל יכולים להתערב חוץ מן החטאת והאשם", שאין הדין כן, כי "עירוב" זה הוא רק בנוגע לגברא ופסיבת החטא, אך אופן הכפרה על החטא תלוי במעשה החטא עצמו, בחפצא של החטא שעליו בא הקרבן. ולכן, אם חטאו חמור, ונתחייב קרבן אשם, צריך להיות הקרבן מ"זכרי כבשים" דווקא – אופן העבודה ד"ירגיז אדם", ואם חטא בשוגג, מכיון שחפצא של חטא כזה מחייב קרבן חטאת, צריך הקרבן לבוא נקבה דווקא – לשון רכה, לגלות מציאותו האמיתית, דהיינו הטוב שבו.

וטעם הדבר הוא, כי הכפרה קשורה לא רק לאשמתו של האדם, אלא בעיקר לפעולת החטא והפגם שפגם בעולם, ובזה לא נוגעת כוונת האדם, אלא אופן החטא בפועל: חטא בשוגג אינו פועל כל כך בעולם, ובמילא דיו בכפרת "נקבה", אך חטא במזיד, אף אם אין אשמת הגברא גדולה כל כך, מכל מקום פעולתו בעולם חמורה יותר, ולכפר על זה חייב באשם מ"זכרי כבשים".

12) וראה רמב"ם הל' שגגות פ"ה ה"ו: השוגג היה לו לבדוק ולדקדק ואילו בדק יפה יפה כו'. ועיין ג"כ אגרת הקודש סו"ס כח. וראה רש"י שבועות (ב, א) ד"ה תולה. וראה בארוכה לקוטי שיחות ח"ג ע' 944 ואילך בביאור טעם חומר חטא בשוגג על חטא במזיד, וחומר באשם תלוי על חטאת.

9) תניא פ"ב.

10) שם פכ"ד.

11) ברכות ה, א.